

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 6, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 706 63 335, el. p. dokumentai@stt.lt

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188659948

Lietuvos Respublikos Seimo
Aplinkos apsaugos komitetui,
Lietuvos Respublikos Seimo
Antikorupcijos komisijai
Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba

E. pristatymo informacinė sistema

ANTI KORUPCINIO VERTINIMO IŠVADA DĖL MIŠKŲ ĮSTATYMO NR. I-671 2 IR 7 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-4471

2020 m. vasario d. Nr. 4-01-

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – Specialiųjų tyrimų tarnyba), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio nuostatomis ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2020-02-18 išvados „Dėl Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 2 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto“ Nr. XIIP-4471 3 pastaboje išdėstyta nuomonę¹, taip pat įvertinusi teisės akto projekto svarbą su miškų ūkiu susijusiai visuomeninių santykių sričiai, savo iniciatyva atliko Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 2 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP-4471 (toliau – Projektas) antikorupcinį vertinimą.

Atlikus Projekto antikorupcinį vertinimą nustatyta, kad Projekto nuostatos gali būti naudingos atskiroms interesų grupėms, taip pat gali sudaryti sąlygas valstybiniuose miškuose pagamintą žaliavinę medieną įsigyjančių asmenų nesąžiningam elgesiui. Be to, dalis Projekto

¹ Minėtoje pastaboje Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamentas nurodė, kad Korupcijos prevencijos įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad teisės akto projekto rengėjas atlieka teisės akto projekto antikorupcinį vertinimą, jeigu rengiamame teisės akte numatoma reguliuoti visuomeninius santykius, susijusius su valstybės turto nuosavybės ar valdymo teisės perleidimu privatiems asmenims. Atsižvelgus į tai, turėtų būti atliktas teikiamo įstatymo projekto antikorupcinis vertinimas. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/bde98300525011eaac56f6e40072e018?jfwid=w9nkozmkc>.

nuostatų gali būti diskutuojamos dėl jų pagrįstumo (pavyzdžiui, ar kriterijai, kuriuos atitinkantiems ūkio subjektams bus suteikiama pirmumo teisė dalyvauti aukcionuose ilgalaikėms ir pusmetinėms sutartims sudaryti, yra adekvatūs ir pagrįsti Projekto tikslų įgyvendinimo požiūriu). Taip pat nėra aiški Projekto nuostatų įgyvendinimo tvarka, o Projekto aiškinamajame rašte nurodyta preliminari įgyvendinimo koncepcija kelia abejonių, ar šios nuostatos bus įgyvendinamos skaidriai ir objektyviai.

Dėl Projekto teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

Projekto 2 straipsnyje siūloma papildyti Miškų įstatymo 7 straipsnio 1 dalį nuostatomis, įtvirtinančiomis socialinės ekonominės naudos šaliai kriterijus, kuriuos atitinkantys ūkio subjektai pirmumo teise galėtų įsigyti aukcionuose ilgalaikėms ir pusmetinėms sutartims sudaryti (toliau – aukcionai) parduodamą valstybiniuose miškuose pagamintą žaliavinę medieną ir (ar) miško kirtimo liekanas (toliau – žaliavinė mediena). Kaip nurodoma Projekto aiškinamajame rašte², Projekto nuostatų tikslas – padidinti valstybiniuose miškuose išauginamos medienos teikiamą socialinę ir ekonominę naudą šaliai, siekiant aprūpinti šalies pramonę žaliava.

Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, Projekto siūlymai svarstyti keliais aspektais:

1. Projekte siūlomas socialinės ekonominės naudos kriterijus, kad *„ūkio subjektas per paskutiniuosius vienerius kalendorinius metus medienos gaminiams gaminti panaudojo ne mažiau kaip 80 procentų įsigytos žaliavinės medienos ir (ar) miško kirtimo liekanų“*.

1.1. Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, teisinio aiškumo požiūriu svarstyti Projekto siūlomą kriterijų apibrėžianti formulė, kad asmuo *„medienos gaminiams gaminti panaudojo ne mažiau kaip 80 procentų įsigytos žaliavinės medienos“*, kadangi įgyvendinant Projektą siūlomas nuostatas gali kilti neaiškumas, koks yra sąvokos „medienos gaminių gaminimas“ turinys ir kokie gaminiai galės būti laikomi „medienos gaminiiais“. Atsižvelgdami į Lietuvos Respublikos miškų įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 32 dalies nuostatomis reglamentuotą žaliavinės medienos sąvoką, manome, kad kai kuriais atvejais gali būti diskutuojama, ar „medienos gaminiu“ gali būti laikoma panaudojant minimalius išteklius apdirbta mediena, pavyzdžiui: nužievinti ir (ar) tik nugėti, ir (ar) iš galų apipjauti / perpjauti rąstai, kurie iš esmės (Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone) negali būti laikomi gaminiiais. Kadangi toks neaiškumas gali sudaryti sąlygas asmenims pasielgti nesąžiningai (pavyzdžiui, deklaruoti, kad įsigyta žaliavinė mediena buvo panaudota gaminiams gaminti, nors iš esmės jokių gaminių nepagaminta), siūlome Projekto nuostatas sukonkretinti.

1.2. Manome, kad ypač svarbu yra tai, ar priėmus ir įgyvendinant Projekto nuostatas bus (jeigu taip, tai kokia tvarka) nustatoma, ar kriterijų atitinkantis įsigytos žaliavinės medienos kiekis buvo faktiškai panaudotas medienos gaminiams gaminti (pavyzdžiui, kad iš 10 m³ įsigytos medienos visi reikalaujami 8 m³, o ne mažesni kiekiai, faktiškai buvo panaudoti konkrečiam medienos gaminių kiekiui pagaminti). Jeigu priėmus Projektą šis veiksnys (ar ūkio subjekto deklaruojami žaliavinės

² Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/53c6bd40497b11ea8690e43fd2ea13e3?jfwid=w9nkozmkc>.

medienos perdirbimo kiekiai yra objektyviai pagrįsti) nebus įvertinamas, ūkio subjektų pasielgimo nesąžiningai galimybės būtų išplečiamos, kadangi, pavyzdžiui, ūkio subjektai galėtų deklaruoti, kad medienos gaminių gaminimui buvo panaudoti žymiai didesni žaliavinės medienos kiekiai negu galėjo būti panaudoti konkrečioms gaminiams gaminti (pavyzdžiui, kad iš 10m³ pagamino 5 gaminius, nors paprastai iš tokio medienos kiekio gali būti pagaminama 20 vnt. gaminių).

1.3. Pagal Projekto nuostatas ūkio subjektai turi perdirbti tik dalį³ išskirtinėmis sąlygomis įsigytos žaliavinės medienos, todėl ūkio subjektams sudaroma galimybė iki 20 procentų aukcionuose įsigytos medienos panaudoti kitais tikslais. Šiuo atveju nesąžiningo elgesio galimybes išplečia tai, kad Projektas nenumato, kokie padariniai taikomi nesąžiningų ūkio subjektų (pavyzdžiui, melagingai deklaravusių atitiktį nustatytiems kriterijams), kurie neturėdami tam faktinio pagrindo pasinaudojo išskirtinėmis medienos įsigijimo sąlygomis, atžvilgiu: tikėtina, kad nesąžiningo elgesio nustatymo atvejais ūkio subjektai vieneriems metams prarastų *pirmumo* teisę dalyvauti aukcionuose, tačiau kituose aukcionuose galėtų dalyvauti bendrąja tvarka. Po vienerių metų termino, jeigu ūkio subjektas atitiktų nustatytus kriterijus, jis vėl susigrąžintų pirmumo teisę įsigyti žaliavinę medieną palankesnėmis sąlygomis.

1.4. Manome, kad nesąžiningo elgesio galimybes išplečia ir tai, kad Projektas nenumato aukcionuose įsigijamos žaliavinės medienos kiekių ribojimų, todėl susiklosčius aukščiau išdėstytoje pastaboje nurodytai situacijai pirmumo teisę dalyvauti aukcionuose praradęs ūkio subjektas, siekdamas atitikti kriterijus vienerius metus bendrąja tvarka vykdomuose aukcionuose galėtų įsigyti itin mažus žaliavinės medienos kiekius, o vėlesniais metais, vėl atgavęs pirmumo teisę, įsigyti nepagrįstai didelius žaliavinės medienos kiekius vėl siekdamas pasielgti nesąžiningai (pavyzdžiui, ją perparduoti tokios (pirmumo) teisės neturintiems asmenims).

2. Projekte siūlomas socialinės ekonominės naudos kriterijus, kad „per paskutiniuosius vienerius kalendorinius metus vidutinis metinis darbuotojų, gaminančių gaminius iš žaliavinės medienos ir (ar) miško kirtimo liekanų, Lietuvos Respublikoje skaičius yra ne mažiau kaip penki“.

2.1. Minėtas kriterijus siejamas su „gaminių iš žaliavinės medienos gaminimu“, todėl atsižvelgdami į aukščiau išdėstytą 1.1 pastabą manome, kad teisinis neaiškumas dėl sąvokos „medienos gaminiai“ turinio asmenims gali sudaryti sąlygas nevienareikšmiškai interpretuoti šias Projekto nuostatas, pavyzdžiui: kad siekiant pagrįsti ūkio subjekto atitiktį kriterijui net faktiškai jokių medienos gaminių negaminančių darbuotojų pareiškėms bus tokioms priskiriamos.

2.2. Atkreipiame dėmesį, kad Projekte (siūlymuose dėl Miškų įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktų) nustatyti kriterijai nesiejami su reikalavimu, kad juos (kriterijus) pagrindžiančios aplinkybės būtų susijusios su tik aukcionuose įsigytos valstybiniuose miškuose pagamintos žaliavinės medienos panaudojimu gaminiams gaminti ir atitinkamai šiam tikslui skirtų darbo vietų sukūrimu.

³ Galima sutikti su tuo, kad dalis žaliavinės medienos ją perdirbant į gaminius nėra panaudojama arba yra prarandama, tačiau, svarstyta, ar Projekte numatomas kriterijus, leidžiantis medienos gaminiams nepanaudoti net penktadalio (20 procentų) įsigytos medienos, yra pagrįstas (Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomonė).

Taigi, priėmus Projektą asmenų atitikties kriterijams įvertinimui galėtų būti naudojami duomenys, susiję su ne tik aukcionuose, bet ir kitais būdais ūkio subjektų įgytos žaliavinės medienos perdirbimu.

2.3. Neaišku, ar Projekto priėmimo atveju būtų vertinama, kad ūkio subjekte dirbančių darbuotojų skaičius yra adekvatus (pakankamas) įsigytos žaliavinės medienos kiekio perdirbimui gaminiams gaminti. Šis veiksnys yra svarbus užkardant nesąžiningą elgesį, kai siekiama įsigyti nepagrįstai didelius žaliavinės medienos kiekius lengvatinėmis sąlygomis su medienos panaudojimu gaminiams gaminti nesusijusiems tikslams.

Siekdami teisinio aiškumo ir sumažinti galimybes pasielgti nesąžiningai, siūlome atsižvelgti į pateiktus argumentus dėl minėtų Projekto nuostatų.

3. Projekte siūlomas kriterijus, kad „ūkio subjektas teisėtai pagrindais (jam priklauso ilgalaikis materialusis turtas, taip pat turtas, įsigytas lizingo būdu) disponuoja gamybiniais įrenginiais, leidžiančiais perdirbti įsigytą žaliavinę medieną ir (ar) miško kirtimo liekanas.“

Šiuo atveju atkreipiame dėmesį, kad Projekte siūlomas kriterijus nereikalauja, kad ūkio subjektas disponuojamus gamybinius įrenginius naudotų aukcionuose įsigytos valstybiniuose miškuose pagamintos žaliavinės medienos panaudojimui gaminiams gaminti. Be to, šis kriterijus nesiejamas su aukcionuose įsigytos žaliavinės medienos kiekio perdirbimu (vertinant atitiktį kriterijui nereikalaujama įvertinti, ar turimi pajėgumai yra pakankami įsigyjamo žaliavinės medienos kiekio perdirbimui), todėl šį kriterijų formaliai gali atitikti asmenys, iš esmės patys nevykdantys žaliavinės medienos perdirbimo veiklos (pavyzdžiui, nuomojantys turimus įrenginius kitiems asmenims) arba vykdantys kitais būdais (ne aukcione) įsigytos medienos perdirbimą, arba turintys gamybinius įrenginius, leidžiančius perdirbti tik minimalius žaliavinės medienos kiekius.

4. Iš Projekto neaišku, kokia tvarka (priėmus Projektą) Projekto nuostatos būtų įgyvendintos ir kaip tai būtų reglamentuojama poįstatyminiuose teisės aktuose. Nors Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad pagal preliminarią koncepciją ūkio subjektų atitiktį socialinės ekonominės naudos šaliai kriterijams galėtų vertinti elektroninės medienos prekybos sistemos administratorius UAB „Baltpool“ (toliau – EMPS administratorius) pagal ūkio subjektų pateikiamą informaciją (nepriklausomo auditoriaus ataskaitą, registrų pažymas ir pan.), manome, kad toks teisinio reglamentavimo sprendimas svarstytinas, kadangi numatomos perduoti funkcijos (ūkio subjektų atitikties kriterijams vertinimas) nesusijusios su pagrindiniais EMPS administratoriaus veiklos uždaviniais (administruoti EMPS ir organizuoti prekybą mediena). Tokiu būdu kyla rizika, kad EMPS administratorius šias funkcijas vykdys tik formaliai ir tai neužtikrins Projekto nuostatų įgyvendinimo skaidrumo.

5. Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad Projekto tikslas – padidinti valstybiniuose miškuose išauginamos medienos teikiamą socialinę ir ekonominę naudą šaliai, siekiant aprūpinti šalies pramonę žaliava.

Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, minėti tikslai yra svarstylini, kadangi sprendžiant iš viešai skelbiamų duomenų šalyje žaliavinės medienos pasiūla šiuo metu viršija jos paklausą (t. y.

šalies pramonei sudarytos visos apsirūpinimo žaliavine mediena sąlygos). Dėl minėtos aplinkybės ir atsižvelgdami į Projektu siūlomą teisinį reglamentavimą, manome, kad Projekto aiškinamajame rašte nurodomi tikslai galimai neatitinka faktinių Projektu siūlomo teisinio reglamentavimo tikslų (žiūrėti žemiau išdėstyta pastaba).

6. Atkreipiame dėmesį, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. birželio 19 d. nutarimo Nr. 590 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. lapkričio 30 d. nutarimo Nr. 972 „Dėl Prekybos valstybiniuose miškuose pagaminta žaliavine mediena ir miško kirtimo liekanomis tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – Vyriausybės nutarimas) 2 punktas ir juo patvirtintas Prekybos valstybiniuose miškuose pagaminta žaliavine mediena ir miško kirtimo liekanomis tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) galimai turėjo reikšmės 2019 metų II pusmetį vykdytuose aukcionuose parduotos žaliavinės medienos pardavimo kainos sumažėjimui. Vertinant Aprašo 35 punkto nuostatas, nustatančias, kad medienos pradinė kaina aukcionuose yra lygi pardavėjo vykdyto paskutiniojo įvykusio aukciono parduoto atitinkamo sortimento ar miško kirtimo liekanų vidutinei svertinei kainai, galima daryti išvadą, kad šis kainų sumažėjimas turės reikšmės ir ateityje (2020 m. ir galimai vėliau) vykstančiuose aukcionuose parduodamos valstybiniuose miškuose pagamintos žaliavinės medienos kainoms. Chronologiškai vertinant minėtas aplinkybes Projektu siūlomos nuostatos gali būti vertinamos kaip naudingos atskiroms interesų grupėms, kadangi sudarius prielaidas žaliavinės medienos kainos sumažinimui (Projektu) atskirų kategorijų asmenims būtų sudarytos išskirtinės tokios medienos įsigijimo sąlygos.

7. Atkreipiame dėmesį, jog Specialiųjų tyrimų tarnyba ne kartą yra pateikusi nuomonę, kad reguliuojant žaliavinės medienos pardavimą visiems asmenims, kurių veikla susijusi su žaliavinės medienos įsigijimu, turėtų būti taikomos vienodos žaliavinės medienos įsigijimo sąlygos. Taip pat atkreiptinas dėmesys į Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos (toliau – Konkurencijos taryba) poziciją, kai teisės aktų projektais atskiriems ūkio subjektams buvo siūloma nustatyti palankesnes medienos įsigijimo sąlygas. Atsižvelgdami į Projekte numatomą teisinį reglamentavimą, Konkurencijos tarybos prašome pasisakyti ir dėl Projekto.

L. e. direktoriaus pareigas

Jovitas Raškevičius